

16. 5. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odškodňování zaopatřeného dítěte zemřelého zaměstnance v právní úpravě platné do 31. 12. 2020

Právní úprava jednorázového odškodnění zaměstnance obsažená v ust. § 271i zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoníku práce platná do 31. 12. 2020 (dále jen „ZP“) stanovovala, že tato náhrada přísluší toliko pozůstalému manželovi, partnerovi a nezaopatřenému dítěti. Dále pak rodičům zemřelého zaměstnance, avšak za předpokladu, že žili se zaměstnancem v domácnosti. Pro úplnost zbývá podotknout, že pojem nezaopatřeného dítěte je třeba vykládat v souladu s ust. § 11 zákona č. [117/1995](#) Sb., o státní sociální podpoře. Z citovaného ustanovení zákoníku práce je tak patrné, že zákonodárce z práva na jednorázové odškodnění zcela vyňal zaopatřené děti zaměstnance, byť zpravidla jejich utrpení ze smrti rodiče nebude o nic menší.

Zásadní právní otázkou tak je, zda se mohou zaopatřené děti zemřelého zaměstnance domoci po zaměstnavateli zemřelého zaměstnance jednorázového odškodnění ve smyslu ust. § 271i ZP dle právní úpravy platné do 31. 12. 2020, příp. jiné související náhrady jejich nemajetkové újmy.

Nejprve je namístě určit, zda znění ust. § 271i ZP do 31. 12. 2020 podává demonstrativní či taxativní výčet subjektů, jimž náleží tam uvedené jednorázové odškodnění. Z jazykového výkladu daného ustanovení je patrné, že tento výčet je taxativní. Aplikací tohoto závěru na posuzovanou otázku je patrné, že jinému subjektu, než je uveden v ust. § 271i ZP platné do 31. 12. 2020, nemůže toto jednorázové odškodnění příslušet. K tomuto závěru dospěl též Nejvyšší soud ČR, který konstatoval, že: „*jednorázové odškodnění pozůstalých náleží jen osobám taxativně vyjmenovaným v ustanovení § 378 odst. 1 zák. práce a žádným dalším pozůstalým po zaměstnanci je nelze poskytnout; nepřísluší proto ani zaopatřenému dítěti zaměstnance*“[\[1\]](#). Citovaný rozsudek též konstatuje, že toto ustanovení nelze rozšiřovat ani za pomoci ust. § 2959 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“). Je tak zřejmé, že jednorázová náhrada podle ust. § 271i ZP ve znění platném do 31. 12. 2020, nenáleží zaopatřenému dítěti zaměstnance.

Shora odkazovaný judikát však pro uvedenou kategorii osob (zaopatřených dětí) otevřel možnost žádat po zaměstnavateli zemřelého zaměstnance náhradu za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do jejich práva na soukromí, avšak za podmínek uvedených v ust. § 2910 větě první OZ[\[2\]](#). Na citovaný judikát navázal o rok později Nejvyšší soud ČR jiným svým rozsudkem[\[3\]](#), ve kterém myšlenku odškodnění zaopatřených dětí zaměstnance dále rozvinul.

Předně na základě své dřívější judikatury konstatoval, že způsobení úmrtí člena rodiny je třeba považovat za zásah do soukromí členů této rodiny a současně, že přiměřeným zadostiučiněním v takém případě je náhrada nemajetkové újmy v penězích.[\[4\]](#) K tomuto závěru dospěl Nejvyšší soud ČR též aplikací judikatury Ústavního soudu ČR, ze které dovodil, že respektování soukromého života osob v sobě musí též zahrnovat právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi (vč. svých rodinných příslušníků)[\[5\]](#). Je tedy zjevné, že úmrtím nejbližšího člena rodiny (rodiče) nepochybně dochází k zásahu do práva pozůstalého na soukromí. Dle ust. § 82 odst. 1 OZ má osoba, do jejíž osobnosti bylo zasaženo, domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo

aby byl odstraněn jeho následek. Následně právní konstrukcí uvedenou v citovaném judikátu dochází Nejvyšší soud k jasnému závěru, že ten, kdo zasáhl do osobnostního práva (tj. práva na soukromí) vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Současně soud uvádí, že v takovém případě bude pro určení rozsahu a způsobu náhrady nemajetkové újmy podstatná ust. § 2951 OZ a násl.[6]

Jak lze dovodit ze shora citovaného rozsudku Nejvyššího soudu ČR[7], tak v případě úmrtí rodiče má být způsobem odčinění nemajetkové újmy poskytnutí finančního zadostiučinění. S tímto však autor bezvýhradně nesouhlasí. Jak vyplývá z odborné literatury, tak zadostiučinění má být primárně přiměřené (tj. má poskytnout skutečné a dostatečné odčinění újmy). Je tedy namístě nejprve zkoumat, zda má být zadostiučinění vůbec poskytnuto, kdy tímto má dojít k odfiltrování tzv. banálních újem (tj. újem, které není třeba odškodňovat). Pokud je třeba přiznat přiměřené zadostiučinění, což dle názoru autora v případě úmrtí rodiče bude zpravidla vždy, je dále třeba zkoumat, zda postačí morální satisfakce (např. omluva) či zda je třeba přiznat finanční zadostiučinění.[8] Dle názoru autora se pak v rozhodnutí o tom, zda je na místě přiznat finanční či morální satisfakci musí projevit kvalita vztahu mezi zemřelým zaměstnancem a jeho dítětem. Je totiž zjevné, že tam kde byl vztah mezi zemřelým rodičem a dítětem kvalitní, muselo dojít k většímu zásahu práva na soukromí, než tam kde je vztah rodič - dítě toliko formální. Právě v případech, kdy vztah rodič - dítě byl toliko formálním, bude třeba zkoumat, zda je třeba přistoupit k poskytnutí finančního zadostiučinění. Dle autora by nebylo v souladu s principy odškodňování újem, pokud by finanční zadostiučinění bylo poskytnuto též dítěti, jenž se se zemřelým rodičem prakticky nestýkalo a o existenci „rodinného vztahu“ nemohla být ani řeč. I v tomto případě bude však namístě - dle mínění autora - poskytnout alespoň jistou morální satisfakci (omluvu), neboť v takovém případě ztrácí dítě zemřelého zaměstnance možnost zlepšit svůj vztah s rodičem. Shrnuto. Dle názoru autora v drtivé většině případů bude vždy třeba přikročit k finančnímu odškodnění újmy způsobené úmrtím rodiče. Avšak v případech, kdy vztah rodič - dítě byl vztahem formální, tedy mezi dítětem a rodičem nevznikla žádná reálná rodinná vazba, není namístě uvažovat o finančním odškodnění.

Závěrem se zbývá zabývat rozsahem přiznaného zadostiučinění potomkům zemřelého zaměstnance. V tomto lze odkázat na závěry Nejvyššího soudu, který „považuje za účelné pro praxi (soudní i mimosoudní) obdobně jako v Metodice k náhradě nemajetkové újmy na zdraví pro zajištění automatické valorizace náhrad vázat jejich vyčíslení na ukazatel průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející smrti poškozeného. Se zohledněním shora zmíněných souvislostí lze za základní částku náhrady považovat v případě nejbližších osob (manžel, rodiče, děti) dvacetinásobek průměrné mzdy.“[9] K tomu však Nejvyšší soud uvedl, že při určování výše náhrady je třeba dále zohlednit okolnosti na straně pozůstalého dítěte, tak na straně zaměstnavatele. Autor má za to, že závěry obsažené shora se uplatní i v případech odškodňování zaopatřených dětí zemřelého zaměstnance v souvislosti se zásahem do jejich práva na soukromí.

Na straně pozůstalého dítěte je, jak už shora uvedl sám autor, významná zejména intenzita jeho vztahu se zemřelým, věk zemřelého a pozůstalých. Současně má Nejvyšší soud za to, že je třeba též zohlednit zdali, byl pozůstalý očitým svědkem škodní události, byl-li s jejími následky bezprostředně konfrontován či jakým způsobem se o nich dozvěděl. Opačným kritériem na straně zaměstnavatele bude především jeho postoj ke škodní události, forma a míra zavinění a v omezeném rozsahu - dle mínění soudu - též i jeho majetkové poměry, a to sice z hlediska toho, aby výše náhrady pro něj nepředstavovala likvidační důsledek.[10] S těmito závěry nemůže autor než souhlasit.

Jak osvětlil autor výše, tak zaopatřené děti zemřelého zaměstnance se nemohou ve znění ust. § 271i ZP platném do 30. 12. 2020 domoci jednorázového odškodnění, nicméně to neznamená, že jim v souvislosti s pracovním úrazem jejich rodiče nemůže náležet žádné odškodnění. Jak bylo vyloženo výše, tak současná judikatura Nejvyššího soudu připouští u těchto osob vznik práva na náhradu

nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do jejich práva na soukromí, avšak za podmínku uvedených v ust. § 2910 OZ.

Závěrem tohoto článku je však třeba zmínit, že novelou platnou od 1. 1. 2021 došlo k novelizaci ust. § 271i ZP, kdy nově je stanoveno, že jednorázová náhrada nemajetkové újmy náleží manželovi nebo partnerovi zemřelého zaměstnance, dítěti zemřelého zaměstnance a rodiči zemřelého zaměstnance. Je tedy zjevné, že jakékoliv další dělení dětí zemřelého zaměstnance na zaopatřené či nezaopatřené zcela odpadá. Krok zákonodárce lze tak v pouze kvitovat, když došlo k odstranění nelogičnosti předchozí právní úpravy.

JUDr. Martin Slivoně,
advokátní koncipient

Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.

---

[1] [Rozsudek NS ČR ze dne 10.3.2020, sp. zn. 21 Cdo 710/2019](#)

[2] Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil.

[3] [Rozsudek NS ČR ze dne 23.11.2021, sp. zn. 21 Cdo 2669/2021](#)

[4] [Srov. Rozsudek NS ČR ze dne 28.2.2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004](#)

[5] [Nález ÚS ČR ze dne 1.3.2000, sp. zn. II. ús 517/99](#)

[6] [Srov. Rozsudek NS ČR ze dne 23.11.2021, sp. zn. 21 Cdo 2669/2021](#)

[7] [Rozsudek NS ČR ze dne 28.2.2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004](#)

[8] BEZOUŠKA, Petr. § 2951 [Způsob náhrady újmy]. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1684

[9] [Rozsudek NS ze dne 19.9.2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018](#)

[10] Opak. Cit.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)